

**REMEDII LEGISLATIVE PRIVIND
ASIGURAREA PREVIZIBILITĂȚII CONSECINȚEI
INFRAȚIONALE – „ALTE URMĂRI GRAVE”**

Adriana EȘANU

De lege lata, în Codul penal al Republicii Moldova întâlnim mai multe semne estimative, printre care și semnul estimativ desemnat prin locuțiunea „(alte) urmări grave”. În cele peste 60 de norme juridico-penale, sintagma „(alte) urmări grave” apare fie în conținutul constitutiv al variantei-tip a infracțiunii, fie în conținutul unor variante agravate. De reținut că semnul estimativ în discuție este analizat prin prisma principiilor legalității și previzibilității legii penale, care cer ca infracțiunile să fie definite cu mare exactitate, mai ales că aceste expresii pot constitui cauza agravării răspunderii și, ca urmare, a pedepsei penale [1]. La fel, sintagma „(alte) urmări grave” prevăzută în Codul penal a constituit obiect de verificare a constituționalității legii de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova, dat fiind sesizările: nr.157¹g din 23.12.2016 privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor art.335 din Codul penal [2] și nr.94g din 29.06.2018 privind excepția de neconstituționalitate a unei sintagme din art.328 alin.(3) Cod penal [3]. Dacă în cazul sesizării nr.157¹g din 23.12.2016, Curtea Constituțională nu vede o problemă de constituționalitate, deoarece Curtea observă că „urmările grave” constituie o circumstanță care urmează a fi apreciată de instanța de judecată pornind de la faptele particulare ale fiecărui caz în parte [4, pct.27], atunci în cazul sesizării nr.94g din 29.06.2018, instanța de contencios constituțional declară neconstituțional art.328 alin.(3) lit.d) Cod penal, reținând că norma contestată îi acordă instanței de judecată o marjă largă de discreție, fapt care a generat o practică judiciară neunitară. În lipsa unor repere fixe, inclusiv normative, calificarea urmărilor prejudiciabile ale infracțiunii ca fiind „urmări grave” se face la discreția celor care aplică legea penală, justițiabilul aflându-se într-o stare de insecuritate juridică. Astfel privite lucrurile, Curtea a indicat cu valoare de principiu că prevederile art.328 alin.(3) lit.d) Cod penal

sunt formulate de o manieră imprecisă și neclară și le conferă autorității care le aplică o marjă excesivă de discreție [5, pct.49, 52, 53].

Fără a pune în discuție însăși incertitudinea care a creat-o Curtea Constituțională prin faptul unei abordări neunitare a previzibilității urmărilor grave rezultate dintr-o faptă prejudiciabilă; or, nu este clar de ce urmările grave rezultate din abuzul de serviciu (art.335 alin.(1¹) Cod penal) sunt previzibile, iar urmările grave rezultate din excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu (art.328 alin.(3) lit.d) Cod penal) nu corespunde testului de previzibilitate și claritate, considerăm că cea mai vulnerabilă problemă ține totuși de remediile legislative de asigurare a previzibilității legii penale pentru acele norme care conțin acest semn estimativ. Ipotetic, distingem cel puțin următoarele remedii de înlăturare a insecurității juridice ce rezultă din ambiguitatea normelor de referință:

1) renunțarea la diferențierea răspunderii penale în baza semnului estimativ în discuție, fapt realizat prin abrogarea sintagmei „*(alte) urmări grave*” din conținutul legii penale;

2) reformularea sintagmei „*alte urmări grave*” din fiecare normă de incidență a legii penale;

3) completarea normelor penale care conțin sintagma „*(alte) urmări grave*” cu o notă explicativă, care ar dezvălui eventualele ipoteze de urmări grave specifice naturii infracțiunii;

4) inserarea în Capitolul XIII al Părții generale a Codului penal al Republicii Moldova a unei norme cu caracter explicativ, care ar defini înțelesul sintagmei „*(alte) urmări grave*”.

Considerăm că o atenție sporită trebuie focalizată asupra ultimului remediu, context în care prima soluție nu ar putea să ne ofere o protecție adecvată valorilor sociale ocrotite de legea penală, atunci când prin comiterea unei fapte prejudiciabile se atentează la valori sociale de maximă importanță care nu se cuprind în conținutul constitutiv al infracțiunii, precum viața și sănătatea persoanei și nu numai. Cea de-a doua și a treia soluții sunt practic imposibil de implementat, dat fiind complexitatea ce se impune în procesul tehnicii legislative, ceea ce presupune intervenții legislative pentru toate acele norme care conțin semnul estimativ „*(alte) urmări grave*”. Mai mult

ca atât, cea de-a doua și a treia soluție este îmbinată cu riscul de a determina lipsa efectului de armonizare dintre incriminările din Partea specială a Codului penal, în care se conține semnul estimativ. Aceasta deoarece, conținutul sintagmei „(alte) urmări grave” este diferit de la capitol la capitol, fapt consemnat și prin interpretările judiciare în materie de viol (art.171 Cod penal) sau șantaj (art.189 Cod penal). Ori, spre exemplu, pierderea capacității de naștere normală (fără cezariană) sau graviditatea extrauterină, apreciate ca fiind urmări grave pentru viol, nu pot constitui astfel de urmări în cazul șantajului.

În definitiv, abordând cea de-a patra opțiune – inserarea în Capitolul XIII al Părții generale a Codului penal al Republicii Moldova a unei norme cu caracter explicativ, care ar defini înțelesul sintagmei „(alte) urmări grave”, recunoaștem că și acest remediu emană anumite riscuri, deoarece enumerarea *in concreto* a urmărilor grave nu răspunde nevoii stabilității legii în condițiile dinamismului și schimbării relațiilor sociale. În plus, mai există și riscul omisiunii unor modalități ale consecințelor care s-ar subscrie definiției „(alte) urmări grave”.

Cu toate că există riscurile care se impun din definirea urmărilor grave, considerăm că remediu legislativ în discuție este cel mai potrivit cadrului incriminator; or, punând în balanță aceste riscuri cu nevoia de a asigura un regim preventiv, de a nu admite interpretarea extensivă defavorabilă și de a asigura standardul calității legii penale, cele din urmă incontestabil prevalează oricărui risc. Urmare a exegezei de mai sus, venim cu propunerea de a completa Codul penal al Republicii Moldova cu art.126² cu următorul cuprins: „*Prin urmări grave se înțelege un prejudiciu ori o vătămare gravă a drepturilor sau intereselor legitime ale persoanei fizice sau juridice, inclusiv ale statului sau ale administrației publice locale de orice nivel, manifestată prin survenirea daunelor în proporții mari ori deosebit de mari (exceptând articolele corespunzătoare din Partea specială a prezentului Cod în care respectivele daune deja se regăsesc în calitate de semne ale acestor componente de infracțiuni), perturbarea ori sistarea activității unei autorități, instituții ori întreprinderi, indiferent de tipul de proprietate sau forma juridică de organizare, survenirea insolvabilității unei întreprinderi ori lichidarea acesteia, încetarea ori*

sistarea impusă a activității profesionale a persoanei fizice, provocarea unor calamități, cum ar fi inundarea sau incendierea spațiilor în care locuiesc persoane, provocarea unor accidente în transportul de persoane, provocarea prăbușirii clădirilor sau construcțiilor locuite, provocarea alunecărilor de teren, pieirea în masă a animalelor, provocarea ruperii barajelor, infestarea, dispersarea ori poluarea mediului înconjurător cu substanțe radioactive, otrăvitoare, chimice, puternic toxice sau agenți biologici, provocarea altor contagieri ori poluări, generarea unor epidemii, epizootii sau epifitii, provocarea avariilor, catastrofelor, provocarea unui dezastru ecologic sau social, prejudicierea în masă a sănătății oamenilor sau deteriorarea ori distrugerea obiectelor economiei naționale și altor valori materiale importante, slăbirea bazei economice și a capacității de apărare a țării, sinuciderea sau încercarea de sinucidere a victimei sau apropiaților ei, survenirea decesului victimei, pierderea capacității de naștere normală (fără cezariană), graviditatea extrauterină sau apariția gravidității în cazul contraindicațiilor medicale pentru naștere, precum și alte situații similare”.

Referințe:

1. Expertiza Codului penal al Republicii Moldova efectuată de către experții Consiliului Europei, 2005. <http://www.dejure.md> [Accesat la 10.05.2019]
2. Sesizarea nr.157¹g din 23.12.2016 privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor art.335 din Codul penal. <http://www.constcourt.md/ccdocview.php?l=ro&tip=sesizari&docid=576> [Accesat la 03.06.2019]
3. Sesizarea nr.94g din 29.06.2018 privind excepția de neconstituționalitate unei sintagme din art.328 alin. (3) din Codul penal. <http://constcourt.md/ccdocview.php?l=ro&tip=sesizari&docid=849> [Accesat la 03.06.2019]
4. Decizia nr. 95 din 21.09.2017 de inadmisibilitate a sesizării nr. 157¹g/2016 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 335 alin. (1) și alin. (1¹) din Codul penal al Republicii Moldova (abuzul de serviciu). <http://www.constcourt.md/ccdocview.php?l=ro&tip=decizii&docid=336> [Accesat la 05.06.2019]
5. Hotărârea nr. 22 din 01.10.2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal (excesul de putere și depășirea atribuțiilor de serviciu soldate cu urmări grave). <http://constcourt.md/public/ccdoc/hotariri/roh22201894g2018ro27698.pdf> [Accesat la 05.06.2019]